

1988/89
SoU2y

Socialutskottets yttrande

1988/89:SoU2y

Förlängning och utvidgning av frikommunförsöket

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:1 om förlängning och utvidgning av frikommunförsöket jämte följdmotion. I propositionen föreslås bl.a. en ny lag som möjliggör försök med ett gemensamt beslutsorgan för en kommun och ett landsting när det gäller bl.a. primärvård och socialtjänst. Vidare föreslås att lagen (1985:1089) om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område skall omfatta alla kommuner som ingår i det s.k. frikommunförsöket. Med anledning av förslaget har väckts motion 1988/89:K1 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s).

Socialutskottet tar upp i propositionen aktualiserade frågor endast såvitt de rör socialutskottets beredningsområde.

Utskottet

Riksdagen beslutade år 1984 att en försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse – det s.k. frikommunförsöket – skall bedrivas till utgången av år 1988 (prop. 1983/84:152, KU 32, rskr. 368). Frikommunförsöket, som regleras i lagen (1984:382, omtryckt 1988:136) om försöksverksamhet med friare kommunal nämndorganisation (frikommunlagen), förlängdes i våras till utgången av år 1991 (KU 1987/88:23, rskr. 154).

I proposition 1985/86:42 lade regeringen fram ett lagförslag som öppnar möjlighet för en försöksverksamhet med viss hälso- och sjukvård i vissa, i lagen namngivna, kommuner. Dessa kommuner får träffa avtal med landstingskommunen om att bedriva primärvård i kommunen. Regeringen skall godkänna avtalet och får bestämma villkor för försöksverksamheten. Socialutskottet tillstyrkte propositionens förslag men avstyrkte bl.a. ett motionsyrkande om att försöksverksamheten inte skulle begränsas till frikommunerna utan omfatta alla kommuner som ingår i landsting (SoU 1985/86:8). Riksdagen följde utskottet (rskr. 1985/86:100). Lagen (1985:1089) om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område gäller till utgången av år 1991.

I proposition 1986/87:118 om ytterligare försöksverksamhet i frikommunerna m.m. föreslogs bl.a. en lag om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning för vissa hem för vård och boende enligt socialtjänstlagen (1980:620). Socialutskottet tillstyrkte för sin del i yttrande till konstitutions-

utskottet propositionens förslag i det nämnda avseendet (SoU 1986/87:8y, KU 1986/87:30, rskr. 323). Enligt lagen (1987:442) om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning för vissa hem för vård eller boende enligt socialtjänstlagen (1980:620) får vissa, särskilt namngivna, kommuner i stället för länsstyrelsen pröva ansökan om att enskilt få inrätta hem för vård eller boende. Lagen gäller t.o.m. utgången av år 1988.

I den nu aktuella propositionen 1988/89:1 föreslås bl.a. att de båda lagarna om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område och om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning för vissa hem för vård och boende utvidgas till att omfatta alla frikommuner. Det kan i sammanhanget anmärkas att regeringen i frikommunlagen bemyndigats utse vilka kommuner och landsting som skall ingå i frikommunförsöket. Lagen om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning föreslås dessutom förlängd till utgången av år 1991.

Vidare läggs i propositionen fram ett förslag till en helt ny lag om försöksverksamhet inom socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens samt omsorgsverksamhetens områden. Enligt förslaget skall Jämtlands läns landsting och Östersunds kommun under en treårsperiod gemensamt få fullgöra uppgifter inom de nämnda områdena. Avsikten är att genomföra ett försök med "lokal omorganisation" i Brunflo kommun, Östersunds kommun. Beträffande hälso- och sjukvården begränsas försöksverksamheten till primärvård. Försöksverksamheten förutsätter att avtal träffas mellan parterna och att regeringen medger samarbetet. Regeringen skall också få bestämma villkor för försöksverksamheten. Verksamheten skall bedrivas i form av kommunalförbund.

När det gäller socialtjänstens område är verksamheten, enligt vad som framgår av propositionen, tänkt att omfatta allt som åligger socialnämnden enligt socialtjänstlagen, lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall [LVM: ersätts fr.o.m. den 1 januari 1989 av en ny lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall] och lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Som exempel anges i propositionen åtgärder mot missbruk, omsorger om barn och unga inkl. förskole- och fritidsverksamhet, äldreomsorg inkl. verksamheten vid servicehus och hemtjänstverksamhet samt omsorger om människor med handikapp. I verksamheten enligt hälso- och sjukvårdslagen är primärvården i kommundelen tänkt att ingå. Primärvården i kommundelen Brunflo omfattar distriktsläkarvård och hemsjukvård inkl. lokal öppen psykiatrisk vård, mödra- och barnhälsovård samt platser på Brunflos lokala sjukhem. Vad gäller verksamheten enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. är avsikten att försöksverksamheten skall omfatta gruppboendet.

En motion har väckts med anledning av propositionen. *motion 1988/89:K1 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s)*. I denna yrkas dels att den föreslagna nya lagen om försöksverksamhet inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och omsorgsverksamheten också skall omfatta tandvård och sjukhem (*yrkande 1*), dels att riksdagen skall ge regeringen befogenheter att utse de landsting och kommuner som får bedriva försöksverksamheten (*yrkande 2*). Motionärerna anför att det, efter det att regeringen lagt fram proposition 1988/89:1,

har framkommit önskemål om försöksverksamhet med nya former för samverkan mellan kommuner och landsting även inom andra landsting än Jämtlands läns landsting. För att förverkliga dessa önskemål krävs en utvidgning av den föreslagna lagen om försöksverksamhet inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt omsorgsverksamhetens område. Motionärerna föreslår sålunda en utvidgning av lagen så att försöksverksamheten kan omfatta även andra uppgifter än dem som nämns i propositionen. Man avser främst tandvård och driften av lokala sjukhem. Motionärerna föreslår också att lagen skall stå öppen för alla intresserade landsting och kommuner. Regeringen bör få befogenheter att utse de landsting och kommuner som skall få bedriva försöksverksamheten.

Utskottet gör följande bedömning.

Utskottet, som endast yttrar sig över propositionsförslaget i den del som det berör socialutskottets beredningsområde, har även tidigare redovisat en positiv syn när det gäller åtgärder som kan leda till en bättre samordning av samhällets insatser och en förbättrad samverkan mellan olika huvudmän på det sociala området. Utskottet kommer inom kort, i samband med utskottets behandling av regeringens proposition om äldreomsorgen inför 90-talet, också att återkomma till frågan om nödvändigheten av samverkan och samordning av insatser när det gäller äldreomsorgen.

Regeringen har bl.a. föreslagit att försöksverksamheten enligt lagen om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område och enligt lagen om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning för vissa hem för vård eller boende enligt socialtjänstlagen skall utvidgas så att det blir möjligt för regeringen att låta ytterligare kommuner bedriva försöksverksamhet. Den sistnämnda lagen har också föreslagits få förlängd giltighet till utgången av år 1991. Utskottet har ingen erinran mot förslaget i dessa delar.

Regeringen har vidare föreslagit en ny lag som möjliggör försök med ett gemensamt beslutsorgan för en kommun och ett landsting när det gäller bl.a. primärvård och socialtjänst. Avsikten är att en sådan försöksverksamhet skall bedrivas inom Jämtlands läns landsting och Östersunds kommun. I motion 1988/89:K1 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s) har yrkats dels att den föreslagna försöksverksamheten skall utsträckas till att avse även tandvård och sjukhem, dels att försöksverksamheten efter beslut av regeringen skall kunna utvidgas även till andra kommuner och landsting.

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna formen för närmare samverkan mellan Jämtlands läns landsting och Östersunds kommun bör ge goda möjligheter att pröva nya former och vägar för samverkan på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens områden. Innan försöksverksamheten kommer i gång är det emellertid, vilket också framhålls i propositionen, en rad frågor som skall klaras ut i avtal mellan landstinget och kommunen. Eftersom många frågor återstår att lösa anser utskottet det riktigt att försöksverksamheten nu begränsas till ett landsting och en kommun. Utskottet är därmed inte berett att – som förespråkas i motion K1 (s) – tillstyrka en utvidgning av försöksverksamheten till ytterligare landsting och kommuner utan avstyrker yrkande 2 i den aktuella motionen.

Vad sedan gäller förslaget i motionen att försöksverksamheten i Jämtlands

läns landsting och Östersunds kommun även skall få omfatta tandvården anser utskottet det värdefullt om försöksverksamheten i Jämtland kan innefatta så många områden som möjligt på det sociala området. Vad gäller motionärernas önskemål att verksamheten vid lokala sjukhem skall ingå i försöket konstaterar utskottet att avsikten enligt propositionen är att sådan verksamhet skall ingå. Utskottet har alltså inte några invändningar mot den utvidgning som förespråkas i yrkande I i motionen.

Stockholm den 10 november 1988

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Ingegerd Anderlund (s), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s), Göran Engström (c) och Roland Larsson (c).